

ASIA Kielilain noudattaminen kunnassa

ASIAN VIREILLETULO

Päätökseni 5.2.2010 dnro OKV/305/1/2008

Kielilain noudattamista kunnassa koskevaan kanteluun antamassani päätöksessä annoin Lohjan kaupungille huomautuksen vastaisen varalle laiminlyönnistä asianmukaisesti noudattaa kielilain kilpiä koskevaa säännöstä:

- ”vanhojen alueiden” katunimien kaksikielistäminen oli selvityksessä kuvatulla tavalla kytketty vuonna 2004 asetetun työryhmän työn valmistumiseen ja sen jälkeisiin asemakaava- ja vi-
ranhaltijapäätöksiin,
- selvästi kielilain vastainen oli selvityksessä mainittu yleinen käytäntö toteuttaa julkisten rakennusten opasteet kahdella kielellä silloin, kun rakennuksessa annetaan palveluja kaksikielisesti ja yhdellä kielellä silloin, kun rakennuksessa palvellaan yksikielisesti (koulut, päiväkodit).

Kaupungin tuli 30.6.2010 mennessä ilmoittaa oikeuskanslerille, mihin toimenpiteisiin se oli huomautuksen perusteella ryhtynyt. Ilmoituksen tuli sisältää myös tiedot liikennemerkkejä koskevista toimenpiteistä sekä tieto siitä, onko nimettyjen rakennusten kaksikieliset opastekilvet asetettu selvityksessä esitetyn aikataulun mukaisesti vuoden 2009 alkupuolella.

Kaupungin toimenpiteet kaupunginhallituksen kirjeen 24.6.2010 mukaan

Liikennemerkkien osalta katujen ja teiden nimikilpien vaihtaminen alkoi täydessä laajuudessaan, kun nimistö oli vahvistettu. Kylttien vaihtamista toteutettiin jatkuvasti vahvistettujen nimistöjen osalta normaalien kunnossapitotoimien yhteydessä ja niihin osoitetuilla määrärahoilla.

Teiden opastetaulujen ja viittojen vaihtaminen oli käynnistetty.

Nimettyjen rakennusten eli kirkon, museon, kaivosmuseon ja kirjaston kaksikieliset opastekilvet oli asetettu aikaisemmin esitetyn aikataulun mukaisesti.

Kaupungin selvityksessä 1.12.2008 oleva lausuma ”suomenkielisten koulujen ja päiväkotien opasteet ovat suomenkielellä ja ruotsinkielisten ruotsinkielellä” oli kielilain mukainen. Toisin sanoen kouluissa ja päiväkodeissa opasteet olivat opetuskielen mukaisia.

Arviointini

Liikennemerkeistä kaupungin selostus sisälsi vain lauseen ”teiden opastetaulujen ja viittojen vaihtaminen on käynnistynyt”, millä ilmeisesti tarkoitettiin tieliikenneasetuksen 11 §:n mukaisia opastusmerkkejä ja lisäkilpiä. Katujen ja teiden nimikilpien vaihtaminen oli kytketty ensin nimistön vahvistamiseen ja sitten normaaleihin kunnossapitotoimiin ja niihin osoitettuihin määrärahoihin. Selostuksessa kiistettiin päätökseni 5.2.2010 oikeudellinen arvio, jonka mukaan julkisten rakennusten, koulut ja päiväkodit mukaan luettuna, opasteiden kieli määräytyy kielilain 33 §:n 1 momentin mukaan.

Johtopäätökseni

1) Kaupunki ei noudattanut kielilakia. Laki tuli voimaan 1.1.2004. Vaikkakaan lain 33 §:n mukaisen tilanteen ei tullut vallita heti lain voimaantulopäivänä, pykälän mukaisten velvoitteiden toteuttamisen viipymiselle vuosikausia ja toteuttamisen kytkemiselle selostuksessa kuvatulla tavalla ei löytynyt kielilaista perustetta. Kielilaista tai muualtakaan ei löytynyt myöskään perustetta, jonka mukaan kouluissa ja päiväkodeissa opasteiden kieli määräytyisi muun säännöksen kuin kielilain 33 §:n 1 momentin mukaan.

2) Kaupunki ei noudattanut oikeuskanslerin tiedonsaantioikeutta koskevia säännöksiä. Selvityksessä 1.12.2008 jätettiin kokonaan käsittelemättä asia liikennemerkkien osalta. Selostukseen 24.6.2010 kaupunginhallitus sivuutti liikennemerkit parilla sanalla.

Toimenpidekehotukseni

Kehotin 31.3.2011 kaupunginhallitusta antamaan sellaisen selityksen, johon edellä esittämäni antoi aihetta. Selitys oli annettava viimeistään 31.5.2011.

KAUPUNGINHALLITUKSEN SELITYS 31.5.2011

Kielilain velvoitteiden toteuttamisen viipyminen

Toimenpiteitä on tehty johdonmukaisesti ja keskeytyksettä. Esimerkiksi keskusta-alueen opasteet (museo, kirkko, kirjasto) on vaihdettu liitteenä olevien suunnitelmien pohjalta jo vuonna 2009. Siinä tosin koulujen nimet ovat vielä yksikielisiä opetuskielen mukaan. Vesilaitoksen kyltti on kokonaan poistettu, koska yleisöllä ei enää ole tarvetta opastukseen vesilaitokselle siellä sijainneen asiakaspalvelupisteen poistuttua. Vuoden 2010 aikana on vaihdettu kaikki Moision alueen katunimikyltit. Tänä vuonna toteutetaan Keskilohjan alue.

Koulujen ja päiväkotien opasteet

Kaupunki on toiminut tässä asiassa hyvässä uskossa pyrkien samaan asiasta oikean tulkinnan. Tässä tarkoituksessa on tiedusteltu asiaa oikeusministeriön demokratia- ja kieliain yksiköltä ja tultu siihen käsitykseen, että vakiintunut käytäntö, jonka mukaan koulujen ja päiväkotien nimet ja muut kilvet ovat yksikielisiä, olisi mahdollinen ja käypä tulkinta. Kun apulaisoikeuskanslerin tulkinta poikkeaa tästä, on kaupungin ryhdyttävä tulkinnan edellyttämiin toimiin.

Asia näyttäisi edellyttävän oikeusviranomaisten ja kuntaliiton pohdintaa säädösten kehittämisen näkökulmasta.

Oikeuskanslerin tiedonsaantioikeus

Kaupungin tarkoitus ei ole ollut loukata tiedonsaantioikeutta. Liikennemerkki ovat koko ajan olleet osa puheena olevaa toimenpidekokonaisuutta. Liitteenä on aikaisempaa selvitystä varten taustamateriaaliksi tuotettu, 12.4.2010 laadittu selvitys vaihdettavien liikennemerkkien, lisäkilpien ja katunimikylttien muuttamisesta kaksikieliseksi. Tätä ohjelmaa, jonka kokonaiskustannukseksi on arvioitu 84 200 euroa, on toteutettu.

Kielilain soveltamisen tulevaisuus

Vuoden 2013 alusta lukien suunnitellun ja vuoden 2012 alusta jo päätetyn kuntaliitoksen yhteydessä joudutaan yhtenäistämään kuntien tienimistö erityisesti päällekkäisyyksien poistamiseksi. Kuntaliitospäätöksistä riippuu myös se, muuttuuko uusi Lohja kuntana lakisääteisesti kaksikieliseksi vai tuleeko harkittavaksi, tehdäänkö valtioneuvostolle esitys Lohjan kaupungin vapaaehtoisesta kaksikielisyydestä vuonna 2012 päättyvän kauden jälkeen.

Edellä sanotun johdosta Lohjan kaupunginhallitus päätti samalla esittää oikeusministeriölle, valtiovarainministeriölle ja kuntaliitolle, että ryhdyttäisiin pikaisiin toimenpiteisiin säädösten muuttamiseksi siten, että kuntaliitostilanteessa sallittaisiin kaksikielisten kylttien ja opasteiden muuttamisessa riittävä siirtymäaika erityisesti silloin, kun aiemmin yksikielinen alue liittyy tai liitetään kaksikieliseen kuntaan.

RATKAISU

Kaupunginhallituksen selityksestä ilmenee, että kielilain 33 §:n velvoitteiden toteuttamista koskevassa asiassa on edistytty ja että koulujen ja päiväkotien opasteiden kieltä koskevassa asiassa kaupunki katsoo olevansa velvollinen ryhtymään noudattamaan vakiintuneesta käytännöstä poikkeavaa apulaisoikeuskanslerin lakiin perustuvaa tulkintaa.

Kielilain 33 §:n velvoitteiden toteuttaminen tapahtuu kaupungissa kuitenkin varsin hitaasti. Olen antanut siltä osin huomautuksen jo aiemmin vastaisen varalle. Kaupungin laiminlyönti ei ole vakavuudeltaan kuitenkaan sellainen, että se antaisi aihetta harkita rikosoikeudellisia toimenpiteitä. Kun olen jo kaupunkia huomauttanut, minulla ei ole siten aihetta selityksessä esitetyn johdosta muihin toimenpiteisiin kuin edellä mainitun käsityksen esittämiseen.

Koulujen ja päiväkotien opasteiden kieltä koskevassa asiassa kaupungin selityksessään esittämät näkökohdat antavat minulle aiheen muistuttaa kaupunkia siitä, että perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Käytäntö ei voi sivuuttaa lakia. Perustuslain 17 §:ssä (oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin) säädetään muun ohella, että Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi (1 mom.) ja että julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan (2 mom.). Kielellisten perusoikeuksien toteuttamisesta säädetään tarkemmin kielilaisissa.

Oikeuskanslerin tiedonsaantioikeutta koskevassa asiassa kaupunki on laiminlyönyt asianmukaisesti noudattaa sille kuuluvaa velvoitetta. Selityksessä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen katson asiassa riittäväksi toimenpiteeksi, että kiinnitän kaupungin huomiota perustuslain 111

§:n 1 momentin säännökseen. Sen mukaan oikeuskanslerilla on oikeus saada viranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta laillisuusvalvontaansa varten tarvitsemansa tiedot.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Heikki Vasenius